

Saksframlegg

Saksnr:	Utval:	Dato
	Formannskapet	
	Heradsstyret	

Sakshandsamar:	Samfunnsutvikling	Berit Karin Rystad
Avgjerslemynde:		Arkivnr.: 22/1085
		Klassering:

Sluttrapport frå MED-prosjekt "Alle vil bu på Osterøy"

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:
Heradsstyret tek sluttrapporten til vitande

Saksopplysningar:

Prosjektet MED Osterøy (med visjonen #Alle vil bu på Osterøy) hadde sin gryande etablering i oppvekstsektoren gjennom 2019. Prosjektet vart orientert om i både formannskapet og heradsstyret dette året, før den offisielle starten skjedde med Kulturskulen sin musikal «Bruktbutikken» 6. februar 2020.

Prosjektet stilte følgjande spørsmål: Korleis kan vi leggje til rette for at barn og unge vert ei drivkraft i utviklinga av eit meir berekraftig samfunn? Og korleis arbeider vi når spørsmål om eit meir berekraftig samfunn ikkje skapar motsetnader i eit lokalsamfunn, men mobiliserer og byggjer bruer? MED Osterøy har hatt som mål å styrke barn og unge sin kapasitet til:

- å tole og takle verden slik den er (berekraftig utvikling)
- å stå støtt i usikkerheit og rask endring (folkehelse og livsmeistring)
- å sjå seg sjølv som aktør for endring (demokrati og medborgarskap)

Opphавеleg hadde prosjektet denne tidsramma:

2019/20	Forankring og framdriftsplanar
2020/22	Gjennomføring
2022/23	Overføring av metodar og kunnskapsdeling

På grunn av pandemien og manglande fullfinansiering frå eksterne aktørar, vart prosjektet gjennomført i mindre skala enn planlagt. MED prosjektet vert avslutta våren 2022.

Bakgrunn

Osterøy kommune har tidlegare hatt stor effekt av å løfte tema som nettmobbing og ungdom si seksuelle helse på dagsorden ved å gjennomføre dei same opplegga for både barn/unge og vaksne. Vi syntte teaterstykket «#heng deg» (nettmobbing) for alle elevar på dagtid, og for alle foreldre på kveldstid. Vi hadde same to-delte utforming med den kjende helsesjukepleiaren «helsesista» (ungdom si seksuelle helse). Dette fekk i gang gode samtalar, gjorde elevar og foreldre meir medvetne, og vi trur dette har skapt eit større medansvar både blant vaksne og elevar.

I 2019 - 2020 stilte vi spørsmålet: Kva treng barn og unge at vi set på dagsorden no? Vi fann at ungdomsundersøkinga viste at barn og unge er meir usikre på framtida no enn før. Vi erfarte også at ein del av elevane var uroa for klimakrisa. Mange av elevane i Osterøy skulen var i 2019 med på skulestreikar for å betre klimaet. Og rammeplanen for barnehage, og fagfornyinga i skulen, legg til

grunn at barn og unge skal få ei forståing av korleis dei kan vere med å utvikle eit meir berekraftig samfunn, og verte aktive medborgarar i vårt demokrati. Vi ser samstundes at mange av våre tilsette i barnehagar og skular er usikre på korleis vi best kan arbeide med desse tema.

Vi stilte oss følgjande ambisiøse spørsmål: Korleis kan vi leggje til rette for at barn og unge vert ei drivkraft i utviklinga av eit meir berekraftig samfunn? Og korleis arbeider vi når spørsmål om eit meir berekraftig samfunn ikkje skapar motsetnader i eit lokalsamfunn, men mobiliserer og byggjer bruer. Vi starta i 2019 eit kartleggingsarbeid og fann at det allereie skjedde mykje i barnehagar og skular, og i lokalsamfunnet. Men at det også var litt tilfeldig. Inngangen vår vart då at vi bør utvikle metodar for korleis personalet i skule og barnehage kan leggje til rette for barn og unge sitt initiativ, og korleis vi i skular og barnehagar kan samarbeide med lokalsamfunnet om det gode, berekraftige lokalsamfunnet. I staden for å definere på førehand kva eit godt berekraftig samfunn er, trur vi på at det kan barnehagebarn, elever, foreldre og andre i lokalsamfunnet best definere sjølv.

Tittelen for prosjektet vaks fram av denne erkjenninga: «Alle vil bu på Osterøy». Eit samfunn som er inkluderande og der det er godt å vekse opp (den sosiale delen av berekraft), eit samfunn som tek godt vare på ressursane (den økonomiske delen av berekraft), og eit samfunn som reduserer sitt klimaavtrykk og tek godt vare på naturen (den miljømessige delen av berekraft). Det er eit samfunn kor alle vil bu. Prosjektet vart forankra i kommunestyret i Osterøy, og i toppleiinga til kommunen. I arbeidet med ny samfunndel til kommuneplanen har prosjektet fått stor merksemd. Eit samla heradsstyret har i 2021 sett ambisiøse mål for utviklinga av eit meir berekraftig Osterøy når dei vedtok Samfunnsdelen til kommuneplanen. Prosjektet har heile vegen fått brei støtte, men vart no sett på som eit enno viktigare verktøy i arbeidet for å utvikle ein meir berekraftig kommune.

Kjernen i prosjektet er dermed utvikling av gode metodar, og at vi gjer våre metodar og erfaringar lett tilgjengeleg for andre skular og barnehagar, og andre kommunar.

Tiltak:

Vi hadde opphavleg mål om å gjennomføra tiltaka som er nemnt nedanfor. Status er kommentert med raud skrift:

1. Etablere *kommunikasjonsplattformer* der vi samlar nyttig informasjon om forankring, arbeidsmetodar i barnehage og skular generelt og ovanfor utsette barn og unge spesielt, organisering, samarbeid med andre kompetansmiljø mm. **Ikkje gjennomført.**
2. Vere i *dialog med alle grendaråda, næringsforeining, utvalde lag og organisasjonar* og invitere til samarbeid. **Gjennomført.**
3. *Informasjon til alle foreldre* om berekraftprosjektet – og målet om at alle barnehagar og skular skal gjennomføre aktivitetar **Gjennomført.**
4. Gjennomføre *framtidswerkstad* med brei deltaking frå heile lokalsamfunnet – korleis ønskjer vi å utvikle Osterøy som lokalsamfunn? **Gjennomført.**
5. Gjennomføre kurs for leiarar og tilsette i barnehagar, grunnskule og vidaregåande skule i *innovasjonsmetodikk særleg tilpassa arbeid med berekraft*. Tilpassa ulike aldersgrupper. **Gjennomført på vidaregåande skule.**
6. Etablere *nettverk for erfaringsdeling omkring bruk av innovasjonsmetoder i barnehage og skule*. **Ikkje gjennomført.**
7. Etablere *berekraft-fond* kor barn og unge kan søkje om midlar til oppstart av prosjekt utan krevjande søknader og rapportering. **Gjennomført.**
8. Etablere *nettverk med universitet og andre kunnskapsmiljø* på berekraft **Ikkje gjennomført.**

Kort omtale av dei viktigaste tiltaka:

Osterøy vidaregåande skule:

I samarbeidet med Osterøy vidaregåande skule har vi gjennomført innovasjonsverkstader med skuleklassar, med mål om å finne løysingar til utfordringar knytt til klima og berekraft, og samtidig reflektere rundt eigne moglegheiter til å påverke utviklinga der vi bur.

Tilsvarande har vi gjennomført innovasjonsverkstad med heile lærargruppa på Osterøy vidaregåande skule der formålet var metodeopplæring for innovasjon og nyskaping. Vi har og hatt ein fagdag med heile det pedagogiske personalet med fokus på en djupare forståing og felles refleksjon om kva berekraft er og kva det krev av den enkelte leiar, lærar og skule.

Gjennom hele perioden har vi hatt jamlege samlingar med leiargruppa. Nokre av samlingane har og faggruppelærarane deltatt på. Her har vi systematisk jobba med ein felles forståing, verktøy og metodikk for å leie skulen i endringa mot ein ny tid. Vi har aktivt kopla det til skulen sitt pågåande strategi- og endringsarbeid, og jobba metodisk med både faglege innlegg, felles refleksjonar og læring.

Vidaregåande skule ønskjer å gå vidare med arbeidet som er starta, og vil søkje eigne midlar til vidareføring og oppskalering. De ønskjer å gjere dette i tett samarbeid med lokalt næringsliv der dei ser moglegheiter for å bygge kapasitet i dei unge, innovere og skape nye moglegheiter for eit berekraftig og framtidsretta Osterøysamfunn.

«For Osterøy vgs har MED prosjektet gitt oss dypere forståelse av begrepet berekraft. Samtaler og refleksjoner i ledergruppen har fått på bordet et uttalt felles verdigrunnlag, som igjen bidrar til at strategiene og målene vi setter oss står seg i fremtiden og i de omstillingene vi skal gjennom.»

Vidar Tufteland, rektor Osterøy vgs

Utopi-verkstad på Fjordslottet.

Våren 2021 fekk prosjektet tilbod frå KLP om å arrangera såkalla Utopiverkstader.

Kjerna i Utopiforskning er å tenkja seg betre alternativ til framtida, slik at vi kan tilpassa oss den. Våre tankar om framtida kan bli ein sjølvoppfyllande profeti ! Vi spør ikkje korleis framtida vil bli; vi spør korleis vi vil den skal bli.

I utopiverkstaden blir deltakarane inviterte til ein dialogprosess med eigne innspel, drøfting av praktiske moglegheiter, og presentasjon av idear og visjonar for framtida.

Professor Ove D. Jakobsen og førsteamanuensis Vivi M. Storsletten arbeider ved senter for økologisk økonomi og etikk ved Nord Universitet i Bodø. Dei reiser Noreg rundt og held Utopiverkstad, der Ove fortel om eit samfunn grunnlagt på samarbeid og fellesskap, framfor konkurranse og isolasjon.

I Utopiverkstaden skal menneska i eit lokalsamfunn laga ein felles utopi, og sei noko om korleis dei ønskjer at deira lokalsamfunn skal vera.

Ein utførleg rapport frå verkstaden på Fjordslottet er lagt ved saka.

Osterøy-verkstader:

MED – prosjektet utvikla sin eigen metode for slike verkstader som var på Fjordslottet. I tillegg samarbeidde vi i lag med avdelinga Kultur og mangfald og planavdelinga for å få innspel til ny Kommunedelplan - KDP for Idrett og fysisk aktivitet.

På Osterøy-verkstadene ønskte vi å samle innbyggjarar i alle aldrar for å snakke om korleis vi kan bygge det lokalsamfunnet der me ønskjer å bu heile livet. Korleis kan vi skape dei gode møteplassane? Korleis kan vi leggje til rette for det gode aktive liv? Denne verkstaden er òg ein del av medverknaden rundt den nye kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet.

Det vart arrangert Osterøy-verkstader i fire områdesentra: Haus, Valestrand, Fotlandsvåg og Lonevåg. Det møtte opp over 80 (!) deltakarar i alderen 7 – 85 år. Desse verkstadene utvikla faktisk 17 ulike prosjektidear. Og arrangørane fekk veldig positive tilbakemeldingar frå deltakarane.

MED – fondet:

Å få til eit fond som kunne støtta og initiere gode tiltak for alle generasjonar i lokalmiljøa, hadde vore ein draum som prosjektet hadde hatt ei stund. Og endeleg – hausten 2021 var fondet ein realitet! Kr.

100.00,- som vart finansiert med kr 50.000,- frå Osterøy hagelag og kr. 50.000,- frå Vestland fylkeskommune.

MED-fondet vart ein suksess!! 13 ulike prosjekt frå nær sagt alle bygder har fått støtte. Barn og unge er med i alle prosjekta. Mange tiltak vil omfatta fleire generasjonar og vil føre til utvikling i lokalsamfunna.

Meir informasjon om verkstadene og tiltaka i fondet ligg vedlagt.

Måla for MED-fondet er å styrka læring om berekraft i skular og barnehagar på Osterøy og å fremja eit tettare lokalsamfunn. Vi vil at born og unge er sjølve drivkrafta i utviklinga av eit meir berekraftig samfunn, saman med alle andre ostringar!

MED-fondet skal gi hjelp til å få i gang lokale berekrafts- eller samhaldsprosjekt. Vi definerer eit **lokalt berekraftprosjekt** som følgjer:

Eit prosjekt som oppmuntrar til samarbeid og kunnskapsdeling på tvers av generasjonar, for å verna og forbetra det lokale miljøet som vi alle deler.

Eit MED-fondsprosjekt er :

Prosjektet skal prøva å oppnå så mange av følgjande mål som mogleg - i alle fall 2 av dei første 4 krava må vera på plass og beskrivast i søknaden.

- 1. Utvikla samarbeid og kommunikasjon på tvers av generasjonar og mellom ulike bygder og kulturar på Osterøy.**
- 2. Inkludera ideane frå barn og unge i utviklinga av prosjektet.**
- 3. Styrka kunnskapen til barn og unge om natur- og miljøspørsmål.**
- 4. Fremja samhald i lokalsamfunnet der barn og unge er viktige aktørar.**
5. Redusera klimaavtrykket vårt.
6. Oppmuntra til tverrfagleg tenking og læring.
7. Utvikla samarbeid med lokalt næringsliv, lag og organisasjonar, samt mellom bygdene.
8. Ta i bruk tradisjonell lokal Osterøy-kunnskap.

Andre tiltak i prosjektet:

Vi starta med eit innsiktsarbeid for **å kartleggje alt det gode berekraftarbeidet** som allereie skjer i skular og barnehagar i Osterøy kommune. Vi besøkte alle einingane innan oppvekst i kommunen og fekk mange gode eksempel på inspirerende prosjekt og aktivitetar. Samtidig ga mange uttrykk for at dei ønska hjelp til vegen vidare, både til konkrete idéar, djupare forståing og prosess.

Etter kartlegginga har vi hatt jamleg dialog med sektor for oppvekst og saman sett etter gode moglegheiter for samarbeid. Hausten 2021 gjennomførte vi ein dag saman med alle leiarane i oppvekst, der vi jobba med korleis vi som leiarar kan leggje til rette for arbeid med berekraft i einingane.

Tilbodet om hjelp til utvikling frå MED prosjektet har vore ope for alle gjennom heile prosjektet. Osterøy vidaregåande skule ønska tidleg samarbeid, og vi starta arbeidet med dei hausten 2020.

Folkehelse:

Styrking og utvikling av ein robust psykisk helse har vore ein premissleverandør for fleire av måla i prosjektet. Innsats for sosial utjamning av helseskilnader i kommunen likeså. I tillegg så har funna om redusert folkehelse i undersøkinga «Ung Data» vore ein del av kunnskapsgrunnlaget.

Miljø:

Berekraft, klima og miljø har vore både utgangspunktet for prosjektet – og like eins vore ein berebjelke i dei ulike tiltaka.

Økonomi og organisering:

Styringsgruppe: Rådmannen sitt leiarteam.

Prosjektgruppe: Mathew Stiller-Reeve, Bettina Nordahl, Agnes Tvinnereim, Åsbjørn Vetti og Ivar Sandgren. Bobby Sander Tomassen og Berit Rystad har hatt open tilgang til å vere med.

Prosjektleiari: Ivar Sandgren.

Økonomisk støtte:

I og med tanken med prosjektet var at mest mogleg av utgiftene skulle vere eksternt finansiert, begynte ein jakta på «sponsorar».

Kommunen sitt pensjonsselskap, KLP, uttrykte tidleg vilje til å støtta prosjektet vårt sidan Osterøy kommune ville jobbe gjennom og med dei unge for å få til endringar i berekraftsarbeidet. KLP ville hauste erfaringar med våre kommunikasjonsaktivitetar for å skape endring. Målet med deira støtte var å finna ei «oppskrift» som var effektiv og kunne brukast av heile kommune-Norge. KLP ga tilsegn våren 2019 på å støtta prosjektet med inntil kr 250.000 pr. år med atterhald om prosjektet utvikla seg som planlagt (og ikkje vart nedskalert eller avvikla).

Ordførar og to frå prosjektgruppa vart invitert til styret i Agenda Vestland (Sparebanken Vest) sommaren 2019 for å fortelje om tankane og ideane bak prosjektet «#Alle vil bu på Osterøy». Dette resulterte i ei løyving på kr. 300.000 hausten 2019 for at Osterøy kommune kunne utvikle prosjektet vidare og frigjere tid til prosjektleiing. I det neste året brukte prosjektet mykje tid på å utvikle ein utvida søknad til Sparebanken Vest (SPV), slik at prosjektet kunne verta styrka og utvida i tråd med det SPV hadde førespegla oss.

Rådmannen frigjorde tid til leiing av prosjektet ved at Ivar Sandgren gjekk inn i stillinga som prosjektleiar. Oppstart av prosjektet var 01.08.20.

I 2020 fekk prosjektet innvilga ein søknad om støtte frå KS sitt utviklingsfond på inntil kr 1.250.000 og i 2021 inntil kr 337.000. Einaste ulempa med desse tilskota var at dei ikkje kunne brukast til driftsmidlar i prosjektet. Midlane skulle brukast til kompetanseheving og leiarutvikling i barnehagar og skular. Då var det eit krav at prosessleiarane måtte vera eksterne (ikkje tilsett i Osterøy kommune).

Hausten 2020 sa diverre SPV nei til å støtta prosjektet vidare. Grunngevinga var delvis at prosjektet femna for vidt og at Agenda Vestland ikkje kunne kompensere for manglande kommuneøkonomi.

På grunn av pandemien og behovet for å leia TISK- og vaksineringsarbeidet i kommunen, vart prosjektleiarstillinga omdisponert slik at MED Osterøy fekk berre disponera mellom 10 og 30 % resten av prosjektperioden.

Pr. 30. mars 2022 viser ein utskrift av rekneskapen at prosjektet ligg inne med ein kommunal eigendel for desse tre åra med om lag kr. 700.000. Då er det ikkje tatt høgde for at refusjonskrav på om lag kr 630.000 vil verta sendt inn før sommaren. Endeleg oversikt vert klar i årsrekneskapen for 2022.

MED-prosjektet i eit nasjonalt perspektiv

I møte med KS fekk vi tidleg positiv respons. FN har i fleire rapportar peike på at kommunane må vere ei drivkraft i utviklinga av eit meir berekraftig samfunn. Men kommunane har vore usikker på korleis ein kunne spele ei slik rolle. Erfaringane i kommunane har vore at t.d. klima og miljøpolitikk har skapt polarisering. Den gryande erkjenninga har vore at lokalsamfunnet må trekkjast med i utviklinga. Elles vil vi få eit gap mellom politikarane og kommuneadministrasjonen på den eine sida, og veljarane på den andre sida.

Tilbakemeldinga frå KS var at Osterøy prosjektet var unikt fordi det tok utgangspunkt i rammeplanen for barnehage og fagfornyninga i skulen og stilte spørsmål som: «Korleis kan vi gje barn og unge moglegheita til å vere aktørar i utviklinga av eit meir berekraftig samfunn, ta dei på alvor, og lære dei at det er mogleg å påverke og utvikle eit samfunn som medborgar i samspel med andre».

Tilbakemeldinga var vidare at MED-prosjektet var framtidsretta, fordi det la vekt på utvikling av metodar for involvering og samskaping. Barn og elevar, foreldre, grendaråd, næringsliv og sivilsamfunn må saman definere kva dei ønskjer å leggje i utviklinga av eit meir berekraftig samfunn

sosialt, økonomisk og miljømessig. Ei slik tilnærming skapar ikkje polarisering, men byggjer bruer og mobiliserer engasjement og medansvar.

Vurdering

Prosjektet viser ei tilnærming til berekraftig utvikling som mobiliserer barn og unge, og lokalsamfunnet elles. Det vært difor tilrådd at erfaringane frå prosjektet vert ein viktig brikke i kommunen si oppfølging av kommuneplanen sin samfunnsdel og måla om å utvikle eit meir berekraftig samfunn. Verktøy og metodar som er utvikla er dokumenterte og kan nyttast vidare. Og verktøy frå prosjektet, som til dømes MED-fondet, vil kunne nyttast for å stimulere idear til utvikling av eit meir berekraftig samfunn, utan at det krevst store ressursar til å administrere ordninga.

Konklusjon

Prosjektet sine erfaringar og resultat vil bli vidareført gjennom arbeidet med samfunndelen av kommuneplanen og i oppvekstsektoren i skule og barnehage.

Ikkje vedlagte saksdokument:

Doknr	Type	Dato	Tittel på saksdokumentet
Doknr	Type	Dato	Tittel på journalpost

Vedlagte saksdokument:

Oppsummering_Verksted+MEDfond	355918	31.05.2022
Rapport utopiverksted Osterøy 15.06.2021	355922	31.05.2022
Fotlandsvåg	355923	31.05.2022
Haus	355924	31.05.2022
Lonevåg	355925	31.05.2022
Valestrand	355926	31.05.2022
Status MED-fondet pr 12.mai 22	355996	31.05.2022